

Vmo65:00/poh
26. 08. 2014

PIRKANMAA

Ote: Maakuntahallitus 18.08.2014 § 133 Lausunto valtiovarainministeriölle hallituksen esityksestä uudeksi kuntalaiksi

133 § Lausunto valtiovarainministeriölle hallituksen esityksestä uudeksi kuntalaiksi 1

PL/134/05.00.03/2014

133 §

LAUSUNTO VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ
UUDEKSI KUNTALAIKSI

Edunvalvontapäällikkö Koskela:

Valtiovarainministeriö on 8.5.2014 lähettämällään kirjeellä pyytänyt lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta uudeksi kuntalaiksi. Lausunnot tulee toimittaa ministeriön viimeistään 26.8.2014.

Kuntalain kokonaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Uusi kuntalaki korvaisi vuoden 1995 kuntalain, mihin on tehty 22 osittaisuudistusta. Kuntalaki olisi edelleen kunnan hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

Maakunnan liittoja erityisesti koskevat kohdat liittyvät 8. lukuun kuntien yhteistoimintaa koskevista ehdotuksista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2015, mutta osaa pykälistä sovelletaan vasta vuonna 2017.

Voimassa olevassa kuntalaissa kuntien yhteistoimintalukuun lisättiin maakunnan liiton toimielinten kokoonpanoon ja valintaan liittyvä 86a-pykälä, joka tuli voimaan 1.3.1999. Sen mukaisesti maakuntavaltuuston jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja ja maakuntavaltuuston kokoonpanon tulee vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Lisäksi jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja maakuntavaltuustossa.

Vuoden 1999 lisäyksellä haluttiin parantaa maakuntien liittojen toimintaedellytystä ja niiden kansanvaltaisen ohjauksen tehostamista. Perussopimuksessa jätettiin päätettäväksi, miten pykälän mukaiset ehdot käytännössä toteutetaan. Maakuntavaltuuston valinta käytännössä tapahtuu kuntien edustajainkokouksessa puoluepiirien tekemän valmistelun jälkeen.

Uudessa kuntalakiesityksessä kuntien yhteistoimintaa koskevat säädökset koskevat lähtökohtaisesti sekä lakisääteistä että vapaaehtoista yhteistoimintaa. Lakisääteisestä yhteistoiminnasta säädettäisiin lisäksi erityislainsäädännössä.

Kuntien yhteistoiminnan muotoina säädettäisiin kuntayhtymästä, yhteisestä toimielimestä, yhteisestä virasta ja sopimuksesta viranomais tehtävän hoitamisesta. Kuntien luottamushenkilöiden asemaa yhteistoimintaa koskevassa päätöksenteossa pyritäisiin vahvistamaan säätämällä nykyistä yksityiskohtaisemmin yhteistoimintaorganisaatioiden toimielimistä ja yhteistoimintasopimusten sisällöstä. Yhtymävaltuustoon sovellettaisiin edelleen kunnanvaltuustoa koskevia säännöksiä.

Kuntayhtymiä koskevissa säännöksissä erotettaisiin nykyistä selkeämmin kuntien valittavana olevat vaihtoehtoiset mallit. Kuntien omistajaohjauksen vahvistamiseksi vapaaehtoisessa yhteistoiminnassa esitetään luovuttavaksi vaatimuksesta poliittisen suhteellisuusperiaatteen ottamisesta huomioon kuntayhtymien toimielimissä.

Lakisääteisessä yhteistoiminnassa poliittisen suhteellisuuden vaatimus säilytettäisiin ennallaan. Esityksen mukaan nykyisen kuntalain säännökset maakunnan liiton toimielinten kokoonpanosta ja valinnasta (86a §) on tarkoitus lainsäädännön selkeyden vuoksi siirtää ilman asiallisia muutoksia alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin (7/2014).

Kuntayhtymien rahoitus pysyy ennallaan, mutta lisäyksenä on tulossa alijäämän kattamisvelvollisuus myös kuntayhtymissä.

Kuntalakiin ehdotetaan uutta säännöstä kuntastrategiasta (39 §), jossa valtuusto määritteli kaikkea kunnan toimintaa läpileikkaavat pitkän aikavälin strategiset tavoitteet. Strategian velvoittavuus olisi luonteeltaan poliittista ja toiminnallista eli se ohjaisi päätösvalmistelua ja päätöksentekoa. Se ei olisi oikeudellisesti sitova, mutta sille syntyy kuitenkin välillisesti myös oikeudellista sitovuutta kunnan vuosittaisen talousarviopäätöksen yhteydessä, sillä talousarviossa päätettyjen tavoitteiden ja määrärahojen tulee perustua kuntastrategiaan.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon myös elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Lainsäädäntöaineistossa ei ole tuotu esille kuntastrategian suhdetta maakuntastrategiaan.

Lakiesitys aineistoiineen löytyy valtiovarainministeriön sivuilta www.kuntauudistus.fi.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää,

esittää valtiovarainministeriölle lausuntonaan seuraavaa:

Perustuslain 121 pykälän 4. momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla.

Kuntayhtymistä on nykyisessä kuntalaissa yleissäännökset ja erikseen on säännös maakuntien liittojen ylimmän toimielimen maakuntavaltuuston kokoonpanon poliittisesta suhteellisuudesta. Nyt maakunnan liittoja koskeva säännös ollaan poistamassa kuntalaista ja siirtämässä se alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista annettuun lakiin.

Lakisääteisten kuntayhtymien osalta on perusteltua, että niitä koskevat säännökset säilyvät kuntalaissa. Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäseninä. Lisäksi kuntalakiin olisi syytä erikseen vielä mainita maakuntavaltuustojen jäsenistä se että heidän on oltava jäsenkuntien valtuutettuja. Vapaaehtoisten kuntayhtymien osalta on kunnallisvaaleihin pohjautuvan vaalituloksen huomioiminen tärkeää edustajia valittaessa. Varsinkin jos kyseessä on poliittisesti ja toiminnallisesti merkittävä toimenpide.

Kuntalakiehdotuksessa käsitellään kuntayhtymiä vain kahtena ryhmänä, lakisääteisinä ja muina. SOTE-lain myötä kuntayhtymäpohjaisen toiminnan/järjestämisen laajuus kasvaa merkittävästi. Vastaavasti sairaanhoitopiirien rooli joko lakkaa tai oleellisesti muuttuu. Tämän johdosta on syytä harkita, olisiko maakuntien liitot, SOTE-alueet ja mahdollinen metropolihallinto mainittava jo kuntalaissa.

Alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 32-34 pykälien mukaan maakunnan liitto laatii maakuntasuunnitelmaan perustuvan määräaikaisen maakuntaohjelman. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä, laadittavista yhteistyösopimuksista tavoitteiden saavuttamiseksi ja tarvittaessa määrittelyn alueen kuntien yhteistyöalueista sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi.

Maakuntaohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten ja alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toimeenpanosuunnitelmat sekä edistää niiden toteuttamista. Viranomaisten on myös muutoin arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueen kehitykseen. Viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi.

Maakuntaohjelma on koko maakunnan toimintaa läpileikkaava pitkän aikavälin strategia. Kuntalakiesityksessä on ehdotettu kunnille kuntastrategian laatimisvelvoitetta. Lainvalmistelussa tulee tuoda esille kuntastrategian yhteys maakuntaohjelmaan muun muassa elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittämisessä. Samalla on selvästi todettava, että aluekehityslaissa olevat sitovuudet ja velvoitteet koskevat myös kuntastrategiaa. Ellei näin ole, ei ole mitään velvoitetta yhteen sovittua naapurikuntien strategioita.

Uuden kuntalain jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon riippuvuus muihin esityksiin kuten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaan lakiesitykseen ja vaalilain muutosesitykseen.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Maakuntajohtaja Esa Halme, p. 040 500 3531
esa.halme@pirkanmaa.fi